

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА

Младеновац

Стојана Новаковић 2 ,011/8231-331,8233-417
e-mail: pss.kosmaj@my-its.net

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
Сектор за рурални развој
www.psss.rs

Садржај:

Ђубрење повртарских култура
(Виолета Величковић дипл.инг.)

Пламењаче поврћа
(Љиљана Крсмановић дипл. инг.)

Монбелијар- француски сименталац
(Радовановић Бранислав дипл. инг.)

**Информација за носиоце пољопривредног газдинства
који се баве пчеларском производњом**
(Перић Предраг дипл. инг.)

Пчеле опрашивачи
(Драгољуб Глишић, инг.)

11. мај 2010. године, тираж 300 примерака

ЂУБРЕЊЕ ПОВРТАРСКИХ КУЛТУРА

Повртарске биљке износе велике количине хранљивих материја из земљишта, па ђубрењу треба обратити посебну пажњу у систему гајења ових биљака. За ђубрење земљишта могу се користити органска и минерална ђубрива.

Од органских ђубрива највећи значај има стајњак. За повртарске усеве треба користити полузгорели и згорели стајњак. Уколико је временски период између ђубрења и сетве краћи употребљава се јаче згорели стајњак.

За јесење усеве обично се ђубри 2-3 недеље пре сетве или расађивања. У јесен се заорава стајско ђубриво и за пролећне усеве, мада се ђубрење земљишта за касне пролећне усеве може обавити и у пролеће. У том случају треба употребити добро згорели стајњак.

Најбоље је да се стајско ђубриво одмах по изношењу равномерно растури и заоре. Дубина орања зависи од земљишта, норме ђубрења и потребе самог усева. Најиздашније ђубрење стајњаком захтевају купуси, паприка, целер, парадајз, краставац, лубеница, диња, празилук и вишегодишње поврће. На тешим земљиштима стајњак се заорава плиће него на лакшим.

Стајњак се може уносити у кућице или бразде, али се тада употребљава добро згорели стајњак, који се при уношењу добро измеша са земљом.

Норме ђубрења зависе од квалитета стајњака, потреба усева, типа земљишта, климатских услова и др. За успешно гајење повртарских биљака неопходна је употреба готово свих врста минералних ђубрива. Ова ђубрива се користе за основно и допунско ђубрење, као и за прихрањивање у току вегетације. У поређењу са органским ђубривима (стајњаком) она делују брзо, али њихово деловање траје краће време. Најефикасније делују у комбинацији са стајњаком.

Данас се највише користе мешана и комплексна ђубрива. Ова ђубрива углавном служе за основно ђубрење, а уносе се истовремено са основном или предсетвеном обрадом земљишта. У неким случајевима користе се и за прихрањивање усева. Реч је о усевима који имају дуг период плодоношења и који се беру у више наврата. Прихрањивање биљака изводи се махом азотним ђубривима. Ова ђубрива брзо реагују и повољно утичу на раст усева. Повртарски усеви се прихрањују 2-3 пута, а неки и више. За ђубрење повртарских усева примењују се знатне количине минералних ђубрива. За неке усеве потребно је употребити и до 15 кг ђубрива по 1 ару.

Виолета Величковић дипл.инг.

ПЛАМЕЊАЧЕ ПОВРЋА

Пламењача парадајза (*Phytophthora infestans*)

Пламењачу парадајза проузрокује паразитна гљива *Phytophthora infestans*. У кишним и влажним годинама може изазвати велике штете на парадајзу, као и на кромпиру. Осим што уништава лист, гљива напада и зелене плодове и оне у стадијуму зрења, који због тога труле.

Почетни знаци болести прво се испољавају на листу, у виду крупних пега маслинасте боје. При високој влажности ваздуха, са доње стране листа ствара се беличаста превлака која представља органе за репродукцију гљиве. Оболело ткиво некротира, постаје мрко и врло брзо се суши. На зеленим плодовима болест се појављује у виду сиво-зеленкастих, воденастих пега, које се брзо шире, добијају сиво мрку боју и за неколико дана прекривају цео плод који лако отпада.

Уколико се појаве симптоми болести употребити системичне фунгициде, са којима се зауставља ширење инфекције и обезбеђује трајнија заштита. Не препоручује се примена системичних фунгицида више од два пута.

Пламењача краставца (*Pseudoperonospora cubensis*)

Пламењача се код нас најчешће јавља на краставцу, али су су подложне нападу и диња, тиквица и лубеница. Појавом ове болести нарочито је угрожена производња корнишона у пострној сетви. Тада већ први листови могу бити заражени. Обољењу су подложне биљке гајене на отвореном пољу, али и у заштићеном простору. Интензитет болести зависи од дужине кишовитог периода и температуре ваздуха. Симптоми на листу су у виду светлозеленог мозаика. Развојем болести пеге постају жуте и јасно оивичене већим лисним нервима. У условима високе влажности, у оквиру пеге, са наличја листа, долази до спорулације паразита у виду појаве сиве превлаке. Заражени део листа се суши, постаје крт и ломи се, често под утицајем јачег ветра или кише. Заражено лишће не опада, али је његова улога у исхрани биљке смањена што се одражава на принос који у случајевима јаке заразе потпуно изостаје. Плодови краставца обично нису заражени, али су кржљави и слабог квалитета.

Заштита: У заштити краставца од пламењаче комбиновати агротехничке и хемијске мере, гајити толерантне и отпорне сорте и хибриде. Не може се изоставити употреба фунгицида која треба да буде превентивна. У време интензивног пораста биљке, цветања и у почетку формирања плодова примењује се **Ridomil Gold MZ, Ridomil Gold Plus**. У периоду зрења користи се **Quadris**, препарат са кратком каренцом

Пламењача лука (*Peronospora destructor*)

У условима високе влажности и повећане топлоте на лишћу лука у пролеће уочава се прљаво сивољубичаста превлака, коју чине споре паразита. На местима инфекције лисно ткиво некротира, па настају краће или дуже пеге, које се шире од врха ка основи лишћа. Ободело лишће вене, а касније се и суши. Мицелија из оболелог лишћа прелази у луковице и на унутрашњим љуспама јављају се загасите пеге, а у случају системичне заразе долази до трулежи читаве луковице. Први симптом у случају локалних инфекција су бледозелене или жуцкасте овалне или издужене пеге различите величине на вршном делу листа или дуж цветносног стабла. У оквиру њих паразит спорилише, па се образује сивољубичаста превлака. Заражено ткиво некротира, на њему се насељавају и неки сапрофитини микроорганизми. Из листа патоген доспева и на врат главице, па су оне у складишту подложне нападу проузроковача трулежи.

Заштита: За гајење осетљивих генотипова лукова користити оцедно земљиште, а сетву или садњу извршити тако да постоји веће растојање у реду и између редова, јер то омогућава боље проветравање. За садњу лука изабрати осунчане терене јер брже сушење листа смањује могућност инфекције. У гајењу лука не може се изоставити примена фунгицида против проузроковача пламењаче. Примењују се **Bravo, Folio Gold, Ridomil Gold MZ, Ridomil Gold Plus, Quadris**, уз обавезно додавање оквашивача.

Plamenjača paprike (*Phytophthora capsici*)

Једна од најзначајнијих болести паприке али и парадајза, плавог патлиџана, краставца, лубенице, диње, тиквице и других биљака.

Расад и младе биљке паприке бивају заражене у пределу кореновог врата, који некротира и оболеле биљке полежу. На одраслим биљкама симптоми се јављају на стаблу, лишћу и плодовима. Захваћене биљке нагло вену и суше се. Болест је прогресивна, оболеле биљке се не могу опоравити, нити се даљи развој болести може било чиме спречити. На лишћу се у почетку јављају ситне тамнозелене пеге, које се временом повећавају и суше. Плодови паприке такође могу бизи заражени, а патоген продире кроз петелку из зараженог стабла.

Заштита: За гајење осетљивих генотипова лукова користити оцедно земљиште, а сетву или садњу извршити тако да постоји веће растојање у реду и између редова, јер то омогућава боље проветравање. За садњу лука изабрати осунчане терене јер брже сушење листа смањује могућност инфекције. У гајењу лука не може се изоставити примена фунгицида против проузроковача пламењаце. Примењују се **Bravo, Folio Gold, Ridomil Gold MZ, Ridomil Gold Plus, Quadris**, уз обавезно додавање оквашивача.

МОНБЕЛИЈАР- ФРАНЦУСКИ СИМЕНТАЛАЦ

Сименталска раса говеда је настала у Швајцарској у долини реке Симе. Одатле се временом раширила по целом свету, а највише је има у централној и западној Европи као и у источној Европи и Русији.

Француска је увозила сименталца из Аустрије, Швајцарске и Немачке као товну расу и расу за рад. Касније, са почетком двадесетог века французи су ову расу селектирали на производњу млека и меса. Остатак западне Европе је такође селекционисао сименталца на производњу млека и меса, међутим у Француској средином двадесетог века селекцијски програм за сименталско говече ишао је у правцу производње млека. На бази селекцијског рада у дужем временском периоду створен је сименталац са нагласком на производњу млека, односно Мондбелијар. Име је добио по истоименој области у Француској где је и спроведена ова селекција.

Данас Мондбелијар у односу на „ класичног „ сименталца има мање оквира, мањи принос меса, мањи прираст али има већу производњу млека.

У Србију, Мондбелијар је увезен деведесетих година прошлог века. Увезао га је извесни господин Пашалић тако што је увезао одређен број стеоних јуница које су касније на свет донеле мушку телад која су отишла у Ц.В.О. Крњача.

Прво осемењавање семеном Мондбелијара спроведено је на локалитету села В. Иванча и Пружатовач где су добијени потомци већ у првој F1 генерацији имали повећање млечности за 5-7л на дан. Истовремено елиминисане су пасисе карактеристичне за сименталску расу, а виме је добило на дубини и дужини уз истовремено смањење оквира грла потомака.

Радовановић Бранислав дипл. инг.

ИНФОРМАЦИЈА ЗА НОСИОЦЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ГАЗДИНСТВА КОЈИ СЕ БАВЕ ПЧЕЛАРСКОМ ПРОИЗВОДЊОМ

Влада Републике Србије је донела уредбу о условима и начину коришћења подстицајних средстава за набавку нових ројева пчела и квалитетних приплодних пчелињих матица за 2010. годину.

Подстицај се утврђује:

- 3.000 динара за рој пчела стандардно формиран на пет рамова са квалитетном приплодном пчелињом матицом,
- 700 динара за квалитетну приплодну пчелињу матицу из 2010. године из центра за селекцију пчелињих матица или репростанице.

Подстицај се остварује за:

- највише 50 ројева по кориснику подстицајних средстава, односно
- 100 квалитетних приплодних пчелињих матица.

Корисник је физичко лице- носилац пољопривредног газдинства ако:

- је уписано у Регистар пољопривредних газдинстава
- је власник квалитетно приплодних матица односно ројева пчела за које подноси захтев или је власник члан пољопривредног газдинства подносиоца захтева.

Захтев се подноси Министарству- Управи за аграрна плаћања до 31. августа 2010, и то за набавку нових ројева пчела и квалитетних пчелињих матица купњених у периоду од 1. маја до 31. августа 2010. године.

Уз захтев се подноси:

- уверење о пореклу матице издато од стране главне одгајивачке организације;
- фотокопија фактуре са фискалним исечком као доказ о куповини нових ројева пчела, као и квалитетних пчелињих матица на име подносиоца захтева или члана пољопривредног газдинства подносиоца захтева.

Подстицајна средства исплаћује Министарство на наменски рачун корисника средстава отворен код пословне банке.

Перић Предраг дипл. инг.

ПЧЕЛЕ ОПРАШИВАЧИ

У процесу опрашивања инсекти учествују са преко 80%, а пчеле су најбројнији преносиоци цветног праха. За велики број сората воћних врста пчеле су практично једини опрашивачи. Ово се нарочито односи на неке квалитетне сорте јабука, шљива и других јабучастих и коштичавих воћних врста. Познати су случајеви да су поједини интезивни засади искрчени због слабе и нередовне родности, а да се нису знали узроци нередовног рађања. Касније се утврдило да је једини узрок нередовног рађања било одсуство пчела као опрашивача.

Научним истраживањима је утврђено да се опрашивање цветова смешом цветног праха / цветни прах од више сората неке врсте/ што у природи најмасовније и најуспешније обезбеђују пчеле-добијају већи принос и крупнији, правилније обликовани и интезивније обојени плодови.

Због тога, пољопривредни произвођачи, а нарочито воћари, имају интереса да при обављању послова на својим парцелама, а посебно при хемијској заштити гајених биљака, чувају пчеле. У земљама са развијеном пољопривредом власници плантажа плаћају пчеларима да у време цветања гајених биљака доносе пчеле и распоређују их на њиховим парцелама ради опрашивања.

Пчеле се нај сигурније чувају уздржавањем од третирања гајених биљака у фази цветања, препаратима отровним за пчеле.

У нашој земљи постоје прописи који обавезују пољопривредне произвођаче да о планираном прскању гајених биљака обавесте пчеларе чије су пчеле стационаране на угроженом подручју, и то најмање 48 часова пре почетка рада, а као угрожено подручје сматра се кружна површина око третиране парцеле пречника 5 километара. Такође, прописан је и поступак за обештећење пчелара у случају тровања пчела пестицидима. Међутим далеко је целисходније да пољопривредни произвођачи и пчелари одржавају коректне односе и обострано корисно сарађују, него да евентуално спорове решавају судским путем.

Глишић Драгољуб инг.